

Комунальний заклад
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

5-6 класи (адаптаційний цикл)
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Методичний посібник для вчителів
закладів загальної середньої освіти

Суми – 2022

*Рекомендовано до друку та практичного використання
вченою радою комунального закладу
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 13 від 28.12.2023)*

Рецензенти:

Г. Л. Єфремова завідувач кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;

В. Ю. Харченко учитель інтегрованого курсу «Мистецтво» та музичного мистецтва Комунальної установи Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 27 м. Суми.

Редактор:

І.В. Удовиченко проректор з науково-педагогічної та методичної роботи комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Укладач:

О.П. Сердюк методист мистецької освітньої галузі навчально-методичного відділу координації освітньої діяльності та професійного розвитку комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Мистецька освітня галузь: 5-6 класи (адаптаційний цикл) Нової української школи: методичний посібник для вчителів закладів загальної / уклад. О.П. Сердюк; за ред. І.В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІПО, 2022. 48 с.

У методичному посібнику приділено увагу особливостям навчання учнів 5-6 класів у Новій українській школі за мистецькою освітньою галуззю.

У пропонуваному методичному посібнику розглянуто модельні навчальні програми. Акцентовано увагу на особливостях організації освітнього процесу з освітньої галузі «Мистецтво».

Методичний посібник стане у нагоді вчителям, які навчають учнів інтегрованому курсу «Мистецтво» у закладах загальної середньої освіти.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
РОЗДІЛ I. ЯДРА ЗНАНЬ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	5
1.1. Мистецька освітня галузь у структурі державного стандарту базової середньої освіти	5
1.2. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти мистецька освітня галузь.....	10
1.3. Модельні навчальні програми та навчально-методичне забезпечення до них	12
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	21
2.1. Особливості реалізації інтегрованого курсу «Мистецтво».....	21
2.2. Оцінювання навчальних досягнень учнів із мистецької освітньої галузі в адаптаційному періоді.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	33

ПЕРЕДМОВА

Прекрасне в житті, прекрасне в мистецтві допомагає людині жити, допомагає виконувати складну справу життя, бо це прекрасне випрямляє її душу.

Мистецтво – посередник того, що неможливо висловити.

Й.В. Гете

Починаючи з 2022 року в закладах освіти України учні п'ятих класів розпочали навчання за новим Державним стандартом базової загальної освіти, що забезпечує реалізацію Концепції «Нова українська школа». У Концепції Нової української школи наголошено на суб'єктності учіння, необхідності оволодіння учнями способами навчальної діяльності, досвіді взаємодії з іншими людьми.

Нова українська школа спрямовує освітній процес не лише на формування в учнів комплексу ключових і предметних компетентностей, а й на розвиток у них емоційного інтелекту, комунікативних і творчих здібностей, які закладають підґрунтя для особистісної самореалізації дитини в суспільстві, її успішності в житті. На важливості саме таких завдань наголошено в Державному стандарті базової середньої освіти.

Загальна мистецька освіта – це підсистема шкільної освіти, що гармонійно поєднує навчання, виховання й розвиток учнів засобами мистецтва, вона покликана підготувати здобувачів освіти до активної участі в соціокультурному житті та подальшій художньо-естетичній самоосвіті.

Мистецька освіта є посередником між суспільно значущими культурними цінностями й особистісними цінностями людини та забезпечує набуття нею ключових і предметної мистецької компетентностей, формування прагнення і здатності до художньо-творчої самореалізації і духовного самовдосконалення протягом життя.

У методичному посібнику приділено увагу особливостям навчання учнів 5-6 класів у новій українській школі за мистецькою освітньою галуззю. У методичному посібнику розглянуто модельні навчальні програми. Акцентовано увагу на особливостях організації освітнього процесу освітньої галузі «Мистецтво» та оцінювані досягнень учнів.

Методичний посібник стане у нагоді вчителям, які навчають учнів інтегрованому курсу «Мистецтво» у закладах загальної середньої освіти.

РОЗДІЛ І. ЯДРА ЗНАНЬ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

1.1. Мистецька освітня галузь у структурі державного стандарту базової середньої освіти

Відповідно до частини третьої статті 44 Закону України «Про повну загальну середню освіту» Постановою Кабінету Міністрів України № 898 від 30.09.2020 року було затверджено Державний стандарт базової середньої освіти (далі – Державний стандарт), який є логічним продовженням затвердженого у 2018 році Державного стандарту початкової освіти.

У Державному стандарті терміни вживаються у значенні, наведеному в Законі «Про повну загальну середню освіту», інших нормативно-правових актах. Зазначений документ є основою для розроблення типових освітніх програм, а також інших освітніх програм згідно з вимогами, передбаченими статтею 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту» [2].

У Державному стандарті визначено мету базової середньої освіти; загальний обсяг навчального навантаження; структуру та зміст базової середньої освіти. У документі відсутній розподіл на навчальні предмети, натомість зазначені освітні галі:

- мовно-літературна;
- математична;
- природнича;
- технологічна;
- інформатична;
- соціальної і здоров'язберезувальна;
- громадянська та історична;
- мистецька;
- фізична культура.

Зазначено *мету* базової середньої освіти: розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу [1].

Реалізація мети базової середньої освіти ґрунтується на спільних для всіх галузей *ціннісних орієнтирах* (пункт 4 Державного стандарту), якими особистість учня визнається як найвища цінність, а саме:

- повага до особистості учня та визнання пріоритету його інтересів, досвіду, власного вибору, прагнень, ставлення у визначенні мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу та наполегливості;
- забезпечення рівного доступу кожного учня до освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;
- дотримання принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності;

– становлення вільної особистості учня, підтримка його самостійності, підприємливості та ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;

– формування культури здорового способу життя учня, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту;

– створення освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри, без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

– утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії учнів між собою та з дорослими;

– формування в учнів активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови;

– плекання в учнів любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля [1].

Окрім того, у Державному стандарті зазначено поділ базової середньої освіти на два цикли, що дає змогу вчителю враховувати вікові й індивідуальні особливості розвитку і потреби учнів, а також забезпечити рух індивідуальними освітніми траєкторіями: адаптаційний цикл (5-6 класи) та цикл базового предметного навчання (7-9 класи).

У документі чітко окреслено *ключові компетентності*, якими мають оволодіти здобувачі освіти після закінчення кожного з двох циклів – адаптаційного (5-6 класи) і базового предметного навчання (7-9 класи), а саме:

– вільне володіння державною мовою;

– здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;

– математична компетентність;

– компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;

– інноваційність;

– екологічна компетентність;

– інформаційно-комунікаційна компетентність;

– навчання впродовж життя;

– громадянські та соціальні компетентності;

– культурна компетентність;

– підприємливість і фінансова грамотність [1].

Спільними для всіх компетентностей є *наскрізьні вміння*, які формуються на всіх без винятку інтегрованих курсах або предметах, це:

– читати з розумінням,

– висловлювати власну думку усно і письмово,

– критично та системно мислити,

– діяти творчо,

– виявляти ініціативність,

- здатність логічно обґрунтувати позицію,
- конструктивно керувати емоціями,
- оцінювати ризики,
- приймати рішення,
- розв'язувати проблеми.

Перелік компетентностей та вмінь базується на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради ЄС щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя», але не обмежується ними.

Детальний опис наскрізних умінь, відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, подано у додатку А.

Як уже зазначалося, у Державному стандарті відсутній розподіл за навчальними предметами, а визначені освітні галузі. *Метою мистецької освітньої галузі є:* цілісний розвиток успішної особистості учня у процесі освоєння мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні [1]. Зазначимо, що мета мистецької освітньої галузі сформульована із урахуванням знанневого, діяльнісного і ціннісного компонентів предметної компетентності, з акцентом на формуванні досвіду і ставлення учнів/учениць до того чи іншого виду мистецтва, пізнання світу через мистецтво, ціннісного ставлення до світу (світорозуміння, світосприймання і світовідношення) тощо.

Мистецтво і його пізнання особистістю сприяє формуванню у неї ключових компетентностей, визначених Державним стандартом у додатку 19 до нього.

Більш детально з компетентнісним потенціалом мистецької освітньої галузі можна ознайомитися у додатку Б, де показано можливість галузі у формуванні всіх ключових компетентностей.

Знаннєвий компонент результатів навчання орієнтований на такі позиції:

мистецька грамотність: художня творчість; твір мистецтва; художній образ як категорія мистецтва; види мистецтва; засоби виразності різних видів мистецтва; загальномистецький словник (тема/сюжет, ритм, гармонія, композиція, контраст, форма тощо); жанри мистецтва; художні стилі і напрями; зміст і смисл у творі мистецтва; читання мистецького тексту; народне і професійне мистецтво; автентичність; стилізація; взаємодія/синтез мистецтв; дизайн; новітні технології в мистецтві; медіамистецтво; взаємовплив мистецтва і науки; культурне різноманіття;

мистецька діяльність: художня ідея та її втілення; креативність; способи творення художніх образів у різних видах мистецтва; виконавство (хор, соло, ансамбль, гра на музичних інструментах, танець; акторська майстерність тощо); творення візуальних/аудіовізуальних образів (малювання, ліплення, просторове проектування, декоративні техніки/художні ремесла, екранні образи тощо); мистецький проект; мистецькі професії; мистецтво і технології (штучний інтелект, робототехніка тощо);

мистецька комунікація: вплив мистецтва на особистість; діалог у мистецтві; емоційне і раціональне в мистецтві; форми зберігання мистецтва (усна традиція, запис художнього тексту (нотного, хореографічного, літературного тощо), екранізація, аудіо-, фото-, відеофіксація, музейний простір, колекціонування тощо); медіатекст; сучасні способи і засоби художньої комунікації; нові виміри існування мистецьких творів (інтерактивність, мультимедійність, масмедійність, гіпертекст тощо); сучасні комунікаційні та комунікативні технології; джерела інформації про мистецтво [1].

У Державному стандарті обов'язкові результати навчання учнів позначено індексами:

- скорочений буквений запис означає освітню галузь, до якої належить обов'язковий результат навчання (МИО);
- цифра на початку індексу вказує на порядковий номер року навчання (класу), на завершення якого очікується досягнення результату навчання (6 МИО);
- перша цифра після буквеного запису до крапки означає номер групи результатів навчання (6 МИО 1);
- цифра після крапки означає номер загального результату навчання (6 МИО 1.1);
- наступна цифра означає номер конкретного результату навчання (6 МИО 1.1.2);
- остання цифра означає номер орієнтира для оцінювання відповідного навчального результату (6 МИО 1.1.2-1 (рис. 1.1))

Рисунок – 1.1. Складові індекса та його значення

Для мистецької освітньої галузі (далі – МІО) визначено чотири групи загальних результатів, що уточнюються за допомогою конкретних результатів для кожного з циклів навчання.

На кінець адаптаційного циклу навчання (6 клас) передбачено сформованість в учня/учениці на певному рівні чотирьох обов'язкових результатів навчання, а саме::

- пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва;

- художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва;

- пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту;

- використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації.

Кожен обов'язковий результат навчання досягається поступово за допомогою формування кожної групи загальних результатів:

1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва:

- пізнає мову різних видів мистецтва [МІО 1.1];

- аналізує, інтерпретує і критично оцінює художні образи [МІО 1.2].

2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва:

- творить різними засобами і способами [МІО 2.1];

- імпровізує [МІО 2.2];

- естетично перетворює навколишнє середовище [МІО 2.3].

3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту:

- оцінює власні мистецькі здобутки [МІО 3.1];

- демонструє власні досягнення [МІО 3.2];

- взаємодіє з іншими особами через мистецтво [МІО 3.3];

- регулює власний емоційний стан засобами мистецтва [МІО 3.4].

4. Використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації:

- створює мистецький медіатекст у процесі художньої комунікації [МІО 4.1];

- добирає та оцінює джерела інформації про мистецтво [МІО 4.2];

- виявляє культуру використання авторського твору [МІО 4.3].

При цьому, у залежності від вікових особливостей учнів, рівня розумового розвитку, набутого досвіду тощо, формування групи загальних результатів буде проходити від часткової до повної самостійності. Саме цей критерій покладено в основу конкретизації загальних результатів навчання й орієнтирів для оцінювання. З критеріями/орієнтирами для оцінювання по кожному із чотирьох груп результатів, можна ознайомитися більш детально у додатку В.

1.2. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти мистецька освітня галузь

На основі Державного стандарту базової середньої освіти (2020 року) розроблена Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (далі – Типова освітня програма) (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти»), що окреслює ймовірні підходи до планування й використання закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів, що мають сприяти досягненню учнями обов'язкових результатів навчання [12].

У Типовій освітній програмі визначено загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5-6 класів (адаптаційний цикл) та 7-9 класів (цикл базового предметного навчання) закладів загальної середньої освіти (закладів із навчанням українською мовою; класів (груп) з навчанням мовою корінного народу або національної меншини чи з навчанням українською мовою та вивченням мови корінного народу або національної меншини) для мистецької освітньої галузі (рис. 2.1).

Назва освітньої галузі	Навчальне навантаження	Кількість годин на тиждень														
		5 клас			6 клас			7 клас			8 клас			9 клас		
		рекомендоване	мінімальне	максимальне	рекомендоване	мінімальне	максимальне	рекомендоване	мінімальне	максимальне	рекомендоване	мінімальне	максимальне	рекомендоване	мінімальне	максимальне
Мистецька	на тиждень	2	1	3	2	1	3	2	1	3	1	1	2	1	1	2
	на рік	70	35	105	70	35	105	70	35	105	35	35	70	35	35	70

Рисунок – 2.1. Загальний обсяг навчального навантаження з мистецької освітньої галузі

Відповідно до цього ж документу, заклад освіти може встановлювати кількість навчальних годин на вивчення інтегрованого курсу або окремих предметів у межах заданого діапазону навчального навантаження («мінімального – 1 год» та «максимального – 3 год»), указанного у Державному стандарті [1] та типовій освітній програмі [16].

Типова освітня програма також містить: варіанти типових навчальних планів; перелік модельних навчальних програм; рекомендовані форми організації освітнього процесу; опис інструментарію оцінювання.

На основі цього документу кожен заклад освіти складає власну освітню програму, яка розробляється і затверджується відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту». Освітньою програмою закладу освіти визначаються умови досягнення запланованих результатів навчання учнів і зазначаються переліки модельних навчальних програм, що обрали вчителі закладу освіти для впровадження.

Наголошуємо, що Типовою освітньою програмою на реалізацію мистецької освітньої галузі і, відповідно, інтегрованого курсу «Мистецтво», рекомендовано 2 години. Для повноцінної реалізації освітньої галузі і досягнення обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом (додаток 20), у навчальному плані закладу освіти рекомендовано виділяти 2 навчальні години на тиждень [1].

До навчального плану освітньої програми, за вибором закладу освіти, включається інтегрований курс «Мистецтво» або окремі предмети «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво». Кількість годин на вивчення окремих предметів визначає заклад освіти.

Акцентуємо увагу: за наявності в закладі освіти відповідного кадрового потенціалу, інтегрований курс «Мистецтво» рекомендовано реалізовувати двома вчителями – учителем образотворчого мистецтва і вчителем музичного мистецтва. Для реалізації такої моделі навчання, заклад освіти, на основі обраної модельної навчальної програми, складає навчальну програму закладу освіти, виокремлюючи у ній 2 складові: «Мистецтво: музичне мистецтво»; «Мистецтво: образотворче мистецтво».

Водночас, наголошуємо, що необхідною умовою реалізації завдань мистецької освітньої галузі є дотримання інтегративного підходу через узгодження програмового змісту і результатів навчання з різних видів мистецтва. Тому, необхідною умовою є упровадження інтегрованого курсу «Мистецтво» протягом усього навчального року, не виділяють його складові (музичну, образотворчу) в окремі навчальні періоди (семестри).

У разі навчання змісту інтегрованого курсу «Мистецтво» двома вчителями з відповідною фаховою підготовкою (учитель музичного мистецтва, учитель образотворчого мистецтва), закладом освіти, на основі модельної навчальної програми, створюється навчальна програма закладу освіти, де виокремлюється дві складові за видами мистецтва «Мистецтво: музичне мистецтво», «Мистецтво: образотворче мистецтво». Відповідно, – у класному журналі для кожної складової відводяться окремі сторінки, на яких після назви інтегрованого курсу через двокрапку прописується уточнення: «Мистецтво: музичне мистецтво», «Мистецтво: образотворче мистецтво» [4].

На основі Державного стандарту та відповідно до Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235, були створені модельні навчальні програми.

1.3. Модельні навчальні програми та навчально-методичне забезпечення до них

Зміст мистецької освітньої галузі, що визначено в Державному стандарті 2020 року, реалізується за допомогою модельних навчальних програм, які розроблені відповідно до переліку, зазначеного в Типовій освітній програмі.

Модельна навчальна програма – документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендовані для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством (Закон України «Про повну загальну середню освіту», стаття 1, абзац 7). Затверджується Міністерством освіти і науки України.

Модельні навчальні програми спрямовані на формування зв'язку між очікуваними результатами, змістом навчання й різновидами навчальної діяльності; призначені для упорядкування логіки та послідовності отримання результатів навчання [9].

Модельні навчальні програми на рівні закладу освіти мають бути конкретизовані у навчальних програмах. На основі обраної модельної навчальної програми, закладом освіти розробляється навчальна програма з предмета, інтегрованого курсу (у тому числі білінгвальних курсів). Така програма має містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідною модельною навчальною програмою, розподіл навчальних годин на вивчення кожного тематичного блоку, опис видів навчальної діяльності.

У модельних навчальних програмах відсутній розподіл навчальних годин у розрізі розділів, тем тощо. Кількість годин, необхідна для вивчення тієї чи іншої теми (розділу, модуля тощо), обраховується вчителем у межах загальнорічної кількості годин, визначеної навчальним планом закладу освіти на вивчення цього предмета/інтегрованого курсу, із урахуванням очікуваних результатів навчання, визначених навчальною програмою.

Реалізація мистецької освітньої галузі на адаптаційному циклі навчання забезпечується модельними навчальними програмами інтегрованого курсу «Мистецтво 5-6 класи», міжгалузевого інтегрованого курсу «Драматургія і театр. 5-6 класи» та «Музичне мистецтво. 5-6 класи», що мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795, зі змінами, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 13.12.2021 № 1358), а саме:

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Івасюк О.М., Комаровська О.А., Кізілова Г.О., Лемешева Н.А., Лобова О.В., Назар Л.Й., Чужинова І.Ю, Шулько О.А.) (URL: <https://cutt.ly/MN1n7vR>);

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Комаровська О.А., Лемешева Н.А.) (URL: <https://cutt.ly/UN1OdbG>);

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Кондратова Л.Г.) (URL: <https://cutt.ly/7N2TbDC>);

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Масол Л.М., Просіна О.В.) (URL: <https://cutt.ly/zN0o0dM>);

– модельна навчальна програма «Музичне мистецтво. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Фрінг Е., Антал Д., Гейдер Л., Кіш Ю., Корнейчук Л., Ференц Є.). (URL: <http://surl.li/dzrgf>).

– модельна навчальна програма «Драматургія і театр. 5-6 клас» (міжгалузевий інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Івасюк О.М., Старагіна І.П., Чужінова І.Ю.) (URL: <https://cutt.ly/ZN2mXoU>).

Звертаємо увагу на те, що використання у закладах загальної середньої освіти модельної навчальної програми «Музичне мистецтво. 5–6 класи» (авт. Фрінг Е., Антал Д., Гейдер Л., Кіш Ю., Корнейчук Л., Ференц Є.) є неможливим, оскільки означена програма спрямована на реалізацію лише однієї складової інтегрованого курсу – музичного мистецтва.

Зазначимо, що модельні навчальні програми інтегрованого курсу «Мистецтво» повною мірою охоплюють результати навчання, зазначені в Державному стандарті базової середньої освіти.

Модельна навчальна програма міжгалузевого курсу «Драматургія і театр» частково реалізує результати навчання двох освітніх галузей: мовно-літературної та мистецької. Тому, цей міжгалузевий курс може впроваджуватися у закладі освіти водночас з інтегрованим курсом «Мистецтво», а не замість нього – для поглиблення і поширення внутрішньогалузевих і міжгалузевих зав'язків, більш детального ознайомлення учнів з одним із видів мистецтва – театрального. Саме тому, у навчальному плані закладу освіти не рекомендовано заміщувати інтегрований курс «Мистецтво» міжгалузевим інтегрованим курсом «Драматургія і театр». Обираючи міжгалузевий інтегрований курс «Драматургія і театр», у навчальному плані потрібно зазначити для цього курсу 0,5 години тижневого навантаження для мовно-літературної освітньої галузі і 0,5 години для мистецької освітньої галузі.

Модельні навчальні програми мистецької освітньої галузі побудовані на основі компетентнісного, інтегрованого, особистісно орієнтованого, діяльнісного та культурологічного підходів, які зумовлюють дидактично доцільне визначення змісту навчання мистецтва і широку палітру методичного інструментарію вчителя.

Компетентнісний підхід розглядається як з позиції цілей і результатів загальної мистецької освіти, які вимірюються у відповідних формах контролю та оцінювання учнів, так і з позиції організації процесу навчання: добору доцільного змісту і відповідних художньо-педагогічних технологій.

Інтегрований підхід виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва в рамках освітньої галузі та пошуку міжгалузевих зв'язків, інтеграції навчання мистецтв із соціокультурним середовищем.

Особистісно орієнтований підхід сприяє підвищенню мотивації до навчання, забезпечує розкриття творчого потенціалу і розвиток індивідуальних художніх здібностей учнів відповідно до інтересів і потреб.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток практичних умінь учнів у різних видах мистецтва, наскрізних навичок (soft skills) і здатності застосовувати їх у власній життєдіяльності.

Культурологічний підхід зумовлює розгляд мистецтва в широкому культурологічному контексті в єдності цінностей культури національної та зарубіжної, народної і професійної, елітарної і популярної, традиційної та інноваційної; у результаті такого підходу в учнів має сформуватися цілісний художній образ світу, готовність до діалогу культур і бажання збагачувати особистісний культурний потенціал за допомогою ресурсів світового мистецтва (за формулою «людина в культурі – культура в людині») [12].

Щоб реалізувати своє право академічної свободи, із вказаного вище переліку модельних навчальних програм, учитель мистецтва обирає одну, яка йому найбільше імпонує, і на її основі складає навчальну програму (окрім програми «Музичне мистецтво»).

Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Івасюк О.М., Комаровська О.А., Кізілова Г.О., Лемешева Н.А., Лобова О.В., Назар Л.Й., Чужинова І.Ю, Шулько О.А.) (URL: <https://cutt.ly/MN1n7vR>).

Метою навчальної програми інтегрованого курсу «Мистецтво. 5-6 класи» є цілісний (особистісний, духовний, національний, творчий тощо) розвиток і формування компетентностей для художньо-творчого самовираження учня в процесі освоєння мистецьких надбань людства.

Структура модельної навчальної програми «Мистецтво. 5-6 класи (інтегрований курс)» містить річні теми: «Мистецтво навколо нас» і «Життя крізь призму мистецтва», які, у свою чергу, розподілено на розділи (кластери за місяцями), що окреслюють послідовність і наступність опанування навчального матеріалу з урахуванням можливостей інтеграції музичного, образотворчого та синтетичних мистецтв [7].

Для реалізації модельної навчальної програми авторським колективом розроблено підручник, ознайомитися з якими можна на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»:

– Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти / Г. О. Кізілова, Л.М. Гринишина. – Тернопіль : Астон, 2022. – 216 с. : іл.(URL: <https://cutt.ly/WN1EiZ2>)

Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Комаровська О.А., Лемешева Н.А.) (URL: <https://cutt.ly/UN1OdbG>).

Мета модельної навчальної програми тотожна з метою мистецької освітньої галузі – «цілісний розвиток успішної особистості учня в процесі освоєння мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні» [5].

Структура модельної навчальної програми «Мистецтво. 5-6 класи (інтегрований курс)» містить річні теми, які пропонуються за єдиним для освітніх блоків тематизмом та за темами року (класами), розділами (охоплюють семестровий період навчання мистецтва), темами (дві теми в кожному розділі). Програма орієнтована на вихідну позицію – пізнання учнями (/ученицями) світу і свого «Я» через пізнання мистецтва та ідентифікацію себе в мистецтві. Тому, у ній акцент зроблено на світоглядному змісті мистецтва й логіці входження дітей молодшого підліткового віку в його образний світ: «від близького» – до розширення кола художнього освоєння проблем, які складають безмежну образно-сміслову палітру творів у втіленні життєвих явищ і питань, що хвилюють людство і кожну людину в її віковому зростанні.

До зазначеної модельної навчальної програми (авт. Комаровська О.А., Лемешева Н.А.), на даний час, не створено жодного підручника.

Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Кондратова Л.Г.) (URL: <https://cutt.ly/7N2TbDC>).

Метою програми є цілісний різнобічний розвиток успішної особистості учня у процесі формування мистецької грамотності опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації в міжкультурному комунікаційному просторі; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в сфері мистецької діяльності та комунікації; розкриття творчого потенціалу, залучення до культурних мистецьких подій та процесів в Україні.

Структура модельної навчальної програми «Мистецтво. 5-6 класи (інтегрований курс)» містить річні теми: «У світі мистецтва» і «Мандрівка країнами мистецтв» групується за темами року (класами), розділами (охоплюють семестровий період навчання мистецтва), темами (дві теми в кожному розділі).

До модельної навчальної програми авторським колективом розроблено підручник, ознайомитися з якими можна на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»:

– Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти / Л. Г. Кондратова, С.І. Федун, О.В. Чорний. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2022. – 240 с. : іл.

Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л.М., Просіна О.В.) (URL: <https://cutt.ly/zN0o0dM>)

Метою програми є цілісний різнобічний розвиток успішної особистості учня у процесі формування мистецької грамотності опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації в міжкультурному комунікаційному просторі; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в сфері мистецької діяльності та комунікації; розкриття творчого потенціалу, залучення до культурних мистецьких подій та процесів в Україні [7].

Структура модельної програми «Мистецтво. 5-6 класи (інтегрований курс)» й теми кожного року навчання визначено авторською концепцією поліцентричної інтеграції, яка детермінує цілісну наскрізну побудову мистецької освіти впродовж усієї вертикалі від початкової до старшої школи на засадах художньо-світоглядних орієнтацій і культурно-мистецьких універсалій. Поліцентрична інтеграція – виокремлення домінантних компонентів змісту (музичного та образотворчого), які поєднуються в єдиний тематичний цикл на основі певної художньо-дидактичної суперпозиції, що здатна інтегрувати окремі одиниці змісту: «Види і мова мистецтва» і «Жанри мистецтва».

Для реалізації модельної навчальної програми авторськими колективами розроблено підручники, ознайомитися з якими можна на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»:

– Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 5 кл. закладів загальної середньої освіти / Л.С. Аристова, Н.В. Чен. – Київ : УОВЦ «Оріон», 2022. – 224 с., іл.

– Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 5 кл. закладів загальної середньої освіти / Л. Масол. – Київ : УОВЦ «Оріон», 2022. – 224 с., іл.

– Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 5 кл. закладів загальної середньої освіти / О. Гайдамака, Н Лемешева. – Київ : Генеза, 2022. – 136 с. : іл

– Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 5 кл. закладів загальної середньої освіти / Т. Рубля, Л. Мед, Т. Наземнова, Т. Щеглова. – Харків : Видавництво «Ранок», 2022. – 217 с. : іл

У зазначених вище підручниках представлено авторське бачення реалізації очікуваних результатів навчання з галузі, однак, пріоритети є спільними, а саме:

– дитиноцентризм, тобто орієнтація на учня (ученицю), урахування їхніх вікових особливостей та освітніх траєкторій;

– виховання на цінностях, що означає орієнтацію освітнього процесу на загальнолюдські цінності, плекання української ідентичності, зв'язок із національною та світовою художньою культурою;

– формування моральних якостей засобами утвердження людської гідності, виховання в учнів загальнолюдських чеснот; плекання любові до рідного краю, культури; формування активної громадянської позиції та шанобливого ставлення до України;

– педагогіка партнерства, засадничими принципами якої є доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага;

– демократичність, тобто свобода форм організації, методів, засобів навчання мистецтва; створення кожній дитині умов для найповнішої реалізації її мистецьких і творчих здібностей та всебічного розвитку особистості.

Водночас, кожен із підручників – це відібраний і системно викладений мистецький контент, збагачений різноманітними методичними (система запитань) і дидактичними (різні види навчальних завдань) матеріалами.

Нагадуємо, що відповідно до статті 54 Закону України «Про освіту» вчителю надано академічну свободу щодо вибору підручника. Однак, обравши підручник, учитель не зобов'язаний обмежуватися лише ним одним. За бажанням, він може користуватися й підручниками інших авторів, а може не користуватися жодним.

Модельна навчальна програма «Драматургія і театр. 5-6 клас» (міжгалузевий інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Старагіна І. П., Чужинова І. Ю., Івасюк О. М.) (URL: <https://cutt.ly/ZN2mXoU>)

Метою міжгалузєвого інтегрованого курсу «Драматургія і театр» на етапі адаптаційного циклу є розвиток особистості учня та учениці, їхніх мовних, читацьких та комунікативних здібностей; здатності сприймати театр як специфічний мистецький простір для здобуття досвіду рефлексій та інтерпретацій; досліджувати форму та зміст сценічної творчості; проявляти емоційний інтелект, творче мислення, ініціативність, самосвідомість й самоєфективність, уміння комунікувати з іншими, долати бар'єри, пов'язані з

неоднозначністю, невизначеністю та ризиками, співпрацювати з іншими особами; бути залученим до культурних процесів в Україні [9].

Структура модельної навчальної програми «Драматургія і театр. 5-6 клас» (міжгалузевий інтегрований курс) містить теми по роках і розділах, які логічно пов'язані між собою (5 клас – «Театр зблизька», 6 клас – «Драматургія гри»). Йдеться про основні закони драматургії та їхні прояви в ігровій дії. Ураховуючи, що в 6 класі практикоорієнтовані завдання курсу виводять учнів у площину різних видів театру (театр ляльок, естрада, мюзикл, драматичний театр, фізичний театр тощо) на відміну від 5 класу, де увага прикута до драматичного театру, дотримання принципів драматургії стає для учнів усвідомленою необхідністю для створення вистави.

До зазначеної модельної навчальної програми (авт. Старагіна І. П., Чужина І. Ю., Івасюк О. М.), на даний час, не створено жодного підручника.

На підставі модельної навчальної програми учитель може розробити авторську навчальну програму. Розробляючи навчальну програму учитель може вносити зміни у запропонований модельною навчальною програмою зміст навчального предмета/інтегрованого курсу, відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зокрема:

- доповнювати зміст програми, включаючи регіональний компонент;
- розширювати/поглиблювати або ущільнювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми, зважаючи на потреби учнів, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо;
- доповнювати тематику практичних/творчих робіт; вилучати окремі питання, з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу.

На основі модельної навчальної програми вчитель може розробити власну навчальну програму.

Навчальна програма – це документ, що визначає послідовність досягнення результатів навчання учнів з навчального предмета (інтегрованого курсу), опис його змісту та видів навчальної діяльності учнів із зазначенням орієнтовної кількості годин, необхідних на їх впровадження. Даний вид програми затверджується педагогічною радою закладу освіти.

Під час створення навчальної програми вчителю варто врахувати структуру програми, яка може містити: пояснювальну записку, де зазначено мету, завдання та особливості реалізації інтегрованого курсу (або музичне мистецтво чи образотворче мистецтво); зміст навчального матеріалу, види навчальної діяльності та очікувані результати навчання, що складаються на основі модельної навчальної програми, обраного підручника та матеріально-технічної бази кабінету; систему оцінювання результатів навчання учнів. Також, у цьому документі доцільно зазначити навчально-методичне та

матеріально-технічне забезпечення, що буде використано протягом реалізації змісту навчальної програми.

Під час складання навчальної програми двома вчителями (музичне мистецтво, образотворче мистецтво), необхідно врахувати інтегрований підхід до навчання: навчальні теми мають бути узгоджувані між двома предметами не порушуючи їх логіку, послідовність вивчення розділів/тем, конкретизуючи та структуруючи очікувані результати навчання тощо.

Звертаємо увагу на те, що необхідно пам'ятати про академічну доброчесність і збереження авторства розробників модельної навчальної програми.

РОЗДІЛ II.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

2.1. Особливості реалізації інтегрованого курсу «Мистецтво»

Одним із провідних принципів Концепції «Нова українська школа» визначено дитиноцентризм – максимальне наближення навчання і виховання до конкретної дитини, орієнтація на потреби учня, створення психологічного комфорту, розкриття потенціалу кожного.

У цьому контексті навчання дітей у 5-му класі необхідно планувати з максимальним упровадженням принципу наступності, адже наступність в роботі початкової та базової школи – це не тільки традиційна наступність у змісті, методах, формах і прийомах навчання, це щонайперше – бачення та реалізація наступності в основних аспектах розвитку особистості випускника молодшої школи та п'ятикласника.

На початку навчання у 5-му класі перед дитиною з'являється багато викликів, пов'язаних із переходом від початкової школи до базової. Нагадаємо, що перший цикл навчання у базовій школі (5-6 класи) у Державному стандарті визначено як адаптаційний.

Адаптація дитини до навчання в базовій школі відбувається не одразу, а відповідно до індивідуальних особливостей кожної дитини. Процес адаптації може тривати різний час, і цей факт необхідно враховувати. Це досить тривалий процес, пов'язаний зі значним навантаженням на всі системи організму дитини. У дітей відбувається адаптація до нових умов навчання, таких, як збільшення кількості навчальних предметів і домашніх завдань, поява більшої кількості вчителів, а відповідно, розмаїтості і кількості вимог, що висуває кожен з них; самоорганізація в умовах кабінетної системи тощо.

Водночас, урахування принципу наступності необхідне для ефективного планування освітнього процесу у 5-му класі і досягнення очікуваних результатів навчання, визначених програмою. Учителю мистецтва необхідно зрозуміти, з яким мистецьким досвідом прийшли діти у 5-й клас (зокрема, урахувавши факт, що в багатьох закладах загальної середньої освіти мистецтву в початковій школі навчають учителі початкових класів).

Зазначаємо, з метою дотримання наступності із опануванням учнями мистецтва, необхідно продовжувати реалізовувати змістові лінії освітньої галузі, які вивчали учні у початковій школі. Сутність змістових ліній полягає в акцентуванні способів художнього освоєння учнями мистецтва і світу через мистецтво, що спрямовані на формування ціннісної сфери, системи компетентностей. Такими змістовими лініями є: «Сприймання та інтерпретація мистецтва»; «Художньо-практична діяльність»; «Комунікація через мистецтво» [11].

Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва» націлює на пізнання творів мистецтва і мистецьких явищ; самопізнання через мистецтво, оволодіння необхідними для творчого розвитку мистецькими знаннями та вміннями [10].

Змістова лінія «Художньо-практична діяльність» націлює на розвиток креативності і мистецьких здібностей, інших здібностей через мистецтво; самовираження в мистецтві [10].

Змістова лінія «Комунікація через мистецтво» націлює на самооцінювання, самоствердження, виховання самоповаги і поваги до творчості інших; соціалізацію через мистецтво; уміння співіснувати в мультикультурному середовищі [10].

Змістові лінії реалізуються через освітні блоки: музичне мистецтво; візуальні мистецтва (образотворче мистецтво, мистецтво архітектури, декоративно-ужиткове мистецтво, дизайн тощо); синтетичні мистецтва (театр, хореографія, екранні мистецтва, цирк, сучасні видовищні форми тощо).

Під час планування організації освітнього процесу, учителям необхідно звернути увагу на місце інтегрованого курсу (предметів) у шкільному розкладі. Не доцільно проводити уроки мистецької освітньої галузі після уроку фізичної культури. Якщо навчання учнів інтегрованого курсу «Мистецтво» здійснюють два вчителі (учитель музичного мистецтва та вчитель образотворчого мистецтва) методично доцільно спочатку провести урок «Мистецтво: музичне мистецтво», а потім «Мистецтво: образотворче мистецтво» (емоції, відчуття, які учні отримали на уроці музичного мистецтва діти з задоволенням передадуть під час художньо-творчої діяльності).

Учителям необхідно пам'ятати, що мета інтегрованого курсу «Мистецтво» досягається шляхом реалізації таких завдань:

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів та естетичних потреб, емоційного інтелекту;

- формування системи художніх знань, яка відображає видову і жанрову специфіку та взаємодію мистецтв; опанування мистецької грамоти, насамперед музичної і візуальної;

- розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ; здатності брати участь у дискусіях на теми мистецтва, висловлювати й аргументувати власні думки, судження, пріоритети;

- здобуття мистецького досвіду в різних видах практичної діяльності; в індивідуальних, групових і колективних мистецьких проєктах; стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження, до роботи в команді на засадах толерантності й партнерства;

- розвиток художніх здібностей, уяви та інтуїції, критичного і креативного мислення, інноваційності;

- формування потреби в естетизації середовища, готовності до участі в соціокультурному житті, до збереження і примноження мистецько-культурних цінностей.

«Нова українська школа» проголосила домінування в освіті компетентностного та діяльнісного підходів у навчанні. Сьогодні недостатньо просто засвоїти окремі знання учням, набути певні уміння, важливо навчитись їх застосовувати як у типових, так і в нестандартних, нових для дитини

ситуаціях. Це дає змогу сформувати ціннісне ставлення до цих знань, навчитись адаптуватись та шукати шляхи ухвалення рішень у різноманітних ситуаціях. Тобто навчання мистецтву не має окреслюватися в межах уроку; мистецький досвід, який дитина набуває, має поширюватися і застосовуватися в різних її життєвих ситуаціях. Зазначимо, що для реалізації цих завдань у дитини мають системно й послідовно формуватися предметні мистецькі (музичні, образотворчі тощо) компетентності (мистецькі знання, уміння і ставлення, які учень вільно міг би застосовувати у житті).

Наприклад, під час формування компетентності *вільне володіння державною мовою* можна запропонувати учням: створити сторітеллінг «Як виникла музика»; створити розповідь про обряд українського весілля за сюжетами картин (візуальний ряд: В. Барінова-Кулеба «Просять батько, просять мати...», М. Білас «Гуцульське весілля», Е.Контратович «Зустріч молодої пари», Г. Якутович «Весілля»); описати музичні інструменти на картині С. Глущука «Гудаки». Уявіть, яка музика може звучати у виконанні зображених музик;

математична компетентність: запропонувати учням порівняти застосування симетрії та асиметрії у композиціях петриківського розпису та формах музичних творів (двочастинна, тричастинна); після прослуховування музичного твору Ф. Шопена «Велике концертне рондо» проаналізувати його будову за

Рисунок – 3.1. Приклад будови

схемою (рис. 3.1); музична грамота (тривалості нот, музичні розміри, диригування), елементи якої вивчаються кожного уроку; за допомогою різних ліній створити художні образи: сумні й радісні, тривожні й спокійні тощо;

компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій: запропонувати учням прослухати музичний твір Луї-Клода Дакена «Зозуля» та дати відповідь на запитання *Які засоби музичної виразності використав композитор у н'єсах?*; спробувати передати в імпровізації музику доквілля (плескіт хвиль моря, шелест листя, краплі дощу) голосом, на саморобному шумовому інструменті тощо; намалювати улюблену тварину яка стрімко біжить або у спокої (техніка для виконання за вибором учня);

інноваційність: запропонувати учням створити ескіз оформлення навчального кабінету (учні самі обирають навчальний кабінет з якого предмету) елементами петриківського або самчиківського розпису;

екологічна компетентність: запропонувати учням намалювати стилізованого слоника для екологічної реклами; створити поштову марку «Охорона природи»; задати учням питання для міркування: *Як можна, за допомогою мистецтва, привернути увагу до збереження лісів та зелених парків у міста?*; дослідити стан екології вашої місцевості, результати досліджень висвітлити у малюнках;

інформаційно-комунікаційна компетентність: запропонувати учням переглянути фільми, мультфільми (відповідно до теми уроку); знаходити

інформацію: дізнайся з додаткових джерел історію винайдення цифрового піаніно (або іншого музичного інструмента), про творчість композиторів тощо;

громадянські та соціальні компетентності: запропонувати учням зробити добірку пісень на тематику – «Колискові пісня», «Пісні про Україну», «Народні пісні у сучасному виконанні (інтерпретації)»; створити патріотичну листівку «Україна – моя Батьківщина» тощо;

підприємливість та фінансова грамотність: запропонувати учням уявити себе продюсерами і підготувати виставу до прем'єри (вистави, новорічного концерту тощо), розповівши як усе підготував і які фінансові розрахунки необхідно зробити.

У сфері загальної мистецької освіти накопичено великий методичний і педагогічний досвід, який має залишатися базисом у навчанні мистецтву в закладах загальної середньої освіти. Водночас, сучасне покоління дітей потребує пошуку нових шляхів пізнання мистецтва, тому ефективним є педагогічно доцільне поєднання традиційних методів та прийомів із сучасними, зокрема інтерактивними, дослідницькими та іншими. Головне – максимально залучати різні форми і види діяльності. У контексті реалізації ідей «Нової української школи» набуває актуальності й усвідомлення того, що в нашому гіперінформаційному суспільстві з великою кількістю інформації, усвідомлення й засвоєння може відбуватися тільки у процесі *діяльності*, а цей вислів можна доповнити «а те, що я роблю – я розумію і застосовую» [13].

У процесі навчання мистецтву вчитель має задіяти різні види діяльності учнів, а саме: перцептивну, пізнавальну, практичну, ігрову, комунікативну, творчу [13].

На уроках мистецтва у 5-6-х класах провідною для учнів стає художньо-практична діяльність (спів пісень, виконання практичної роботи в галузі образотворення), у перебігу якої відбувається засвоєння необхідних знань, набуття вмінь, їх повторення та закріплення. Саме на практиці формується естетичний і соціокультурний досвід, що є передумовою формування компетентностей.

Учитель має так планувати урок мистецтва і розрахувати його етапи, щоби обов'язково знайти місце для художньо-творчої та ігрової діяльності учнів, спрямованої на розвиток творчості й креативності та формування в учнів культури спілкування і взаємодії. Зазначимо також важливість забезпечення доцільної зміни видів діяльності протягом уроку для підтримки активної уваги та пізнавальних інтересів учнів, емоційної регуляції навчання, зокрема превентивними засобами арт-терапії.

Саме тому, у Державному стандарті і модельних навчальних програмах не визначена кількісна чи якісна складові інформації (мистецького змісту), яку дитина має засвоїти у процесі навчання. Провідними є результати навчання, які мають проявлятися через певні дії учнів – як вияв сформованості у них визначених умінь, розуміння мистецьких понять, виявлення емоційного ставлення тощо. Тож, актуальним стає переформатування методів і прийомів навчання від ілюстративно-пояснювальних – до інтерактивних, дослідницьких,

творчих тощо, що сприятиме формуванню у підлітків потреби в активному здобутті нових знань та умінь, позитивного емоційного ставлення до пізнання, розвитку критичного мислення тощо. Учитель самостійно обирає освітні технології, види мистецької діяльності учнів, мистецькі твори для сприймання (орієнтуючись на критерій їх високої художньої якості), визначає обсяг годин для опанування розділу (теми) програми і досягнення учнями очікуваних результатів навчання тощо.

У сучасних умовах у шкільній мистецькій освіті має зростати кількість і якість наочності, адже діти комп'ютерної епохи, що помітно стають «візуалами» із ранніх років, легше сприймають саме таку художню інформацію, а не вербальну. Важливі для будь-яких інших предметів наочні засоби стають пріоритетними для уроків мистецтва.

Репродукції картин, музичні записи, реквізити для інсценізацій, фрагменти кінофільмів тощо готується вчителем заздалегідь, адже організаційно-технічні моменти забирають чимало дорогоцінного навчального часу. «Збої» під час забезпечення наочністю, аудіовізуальними й комп'ютерними засобами здатні не лише загальмувати темп і відволікти увагу учнів, а й порушити загальну драматургію уроку, а отже й звести нанівець його освітню ефективність [13].

Пропонуємо скористатися безкоштовним «Куферком корисних застосунків НУШ», який розташовано на сайті Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. У розділі «Матеріали для нової української школи (5 клас)», підрозділ «Мистецька освітня галузь» розміщені онлайн ресурси та освітні портали на яких розташовані відео, дидактичні матеріали, інструменти тощо з різних джерел (URL: <http://www.soippo.edu.ua/index.php/45-2010-11-24-15-06-39/5126-mistetska-osvitnya-galuz>)

Реалізація діяльнісного підходу у 5 класі на уроках мистецтва відбувається через різноманітні форми практичної діяльності учнів, у процесі чого відбувається їхнє самовираження у співі (зокрема виконанні одноголосних та багатоголосних творів, співі в ансамблі та хорі), інструментальному музикуванні, малюванні, ліпленні, конструюванні тощо, де виявляється творчість, ініціативність, формується і розвивається здатність співпрацювати з іншими людьми.

Зазначимо, що ці якості особистості можуть активно розвиватися у процесі, коли педагог дає можливість вибору у виконанні практичного завдання, підтримує прояви дитячої оригінальності, спонукає учнів до прояву різних мистецьких ініціатив (як-от, виконання улюблених пісень, власних інтерпретацій виконання творчих робіт, зокрема, із застосуванням цифрових та медіа ресурсів), організації арт-мобів тощо; коли педагог планує й системно навчає дітей співпрацювати у парах, малих та великих групах або виконувати обрані мистецькі проекти. Зазначимо, що діяльність на уроках мистецтва – це також обговорення творів мистецтва, виявлення емоційно-ціннісного ставлення до них, аналіз їх змісту тощо. У процесі цього виду діяльності ефективно формуються і розвиваються такі наскрізні вміння, як уміння висловлювати

власну думку, здатність логічно обґрунтовувати позицію, критично мислити тощо.

Саме тому, під час конструювання кожного уроку у 5 класі (як і в інших класах навчання), учителю необхідно залучати різні прийоми і форми роботи щодо сприймання та аналізу-інтерпретації творів мистецтва. Зазначимо, що у Державному стандарті з-поміж результатів навчання є – формування уміння демонструвати (презентувати) результати власної творчості, пояснити свій задум, критично оцінити власні успіхи і досягнення тощо [1]. Це слід системно та послідовно формувати в учнів, адже вміння критично оцінити свої можливості та якнайкраще представити їх іншим є актуальним і необхідним у сучасному світі. Наприклад, запропонувати учням виконати пісню, яка була розучена на уроці раніше, у своїй інтерпретації: створення сценічного образу для виступу на євробаченні, конкурсі «Голос діти» тощо. Презентувати результат свого міні-проєкту «Жителі океану», «Осінь у лісі», «Моє рідне місто (село)» (техніка виконання на вибір учнів).

Провідною ознакою сучасної освіти є тяжіння до інтегрування різного роду навчальної інформації під час викладання певної навчальної дисципліни. У мистецькій освіті системно й послідовно впроваджується інтегрований підхід в навчанні. Зокрема, у початковій школі він реалізується переважно на засадах тематичної інтеграції. У базовій школі, окрім тематичної, застосовуються й інші види інтеграції, зокрема, естетикомистецтвознавча (художньо-мовна, жанрова, художньо-стильова тощо).

Зокрема, опанування учнями особливостей мови різних видів мистецтва у 5-му класі (ця ідея є наскрізною в усіх модельних навчальних програмах інтегрованого курсу «Мистецтво») може здійснюватися в межах тематичної інтеграції, коли певна світоглядна тема розкривається через сприймання інтерпретацію творів різних видів мистецтва, художньо-творчу діяльність дітей та ознайомлення з особливостями мови мистецтва [4]. Водночас, дослідження мови різних мистецтв, сприятиме опануванню та порівнянню багатьох суголосих мистецтвознавчих понять (наприклад, ритм, контраст, штрих тощо), що є ознакою мистецтвознавчої інтеграції. Доцільно, наприклад, запропонувати учням: передати рисунок мелодії своєї улюбленої пісні за допомогою ліній відповідного характеру (товсті – тонкі, плавні – ламані, довгі – короткі); створити композицію у відповідному жанрі, що ілюструє зміст вокального твору, орієнтовні теми: «Пісня про рушник» П. Майборода (натюрморт з рушником і польовими квітами), «Серенада» Ф. Шуберт (нічний пейзаж); охарактеризувати художні особливості арабески: чим схожі візерунки орнаментів і фігури танців. Спробувати утворити танцювальними рухами орнаментальну в'язь.

Зазначаємо, інтегрований підхід – не має бути самоціллю. В освітньому процесі це має бути збалансовано і педагогічно доцільно. Багаторічний досвід упровадження інтегрованого підходу в загальній мистецькій освіті засвідчив, що під час конструювання уроку мистецтва для розкриття, емоційного посилення певної світоглядної теми навколо домінантного виду мистецтва

(зазвичай, це – музичне і образотворче мистецтво) «залучаються» твори інших видів мистецтва. Таким чином, на уроці певна тема, щонайперше розкривається завдяки мові одного (домінантного) виду мистецтва, а твори (або види діяльності) з інших видів доповнюють і збагачують загальне сприйняття [4].

2.2. Оцінювання навчальних досягнень учнів із мистецької освітньої галузі в адаптаційному періоді

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти.

Оцінювання навчальних досягнень учнів 5 класу в галузі мистецької освіти необхідно здійснювати в площині формувального та підсумкового видів оцінювання. Формувальне оцінювання здійснюють з метою допомогти учням усвідомити способи досягнення кращих результатів навчання, а підсумкове оцінювання – з метою отримання даних про рівень досягнення учнями результатів навчання після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Ураховуючи провідний принцип «Нової української школи» – дитиноцентризм, оцінювання має бути, щонайперше, особистісно орієнтованим, і віддзеркалювати динаміку розвитку дитини, визначити її особисті переваги, досягнення у пізнавальній, художньо-творчій та іншій мистецькій діяльності. Саме на це спрямовує формувальне оцінювання, яке орієнтує вчителя на спостереження за навчальним поступом кожного учня. Такий вид оцінювання триває постійно упродовж навчання дитини в школі. Зважаючи на це, особливості дитини можуть впливати на темп навчання, унаслідок чого вона може досягати вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного циклу чи рівня. Тобто, по суті, формувальне оцінювання – це один з педагогічних інструментів у реалізації особистісно орієнтованого підходу в освіті [13].

У процесі оцінювання важливо формулювати об'єктивні та зрозумілі для учнів навчальні цілі на певний період (наприклад, урок чи період, відведений для вивчення певної теми тощо). Краще, якщо вчитель буде розробляти й обговорювати їх спільно з учнями. Ціль має бути вимірною, щоби через оцінювання була можливість з'ясувати, на якому рівні вона досягнута. Основою для вироблення навчальних цілей є очікувані результати навчання, передбачені відповідною навчальною програмою.

Необхідно також своєчасно інформувати учнів про критерії оцінювання, за якими буде визначено рівень їхніх навчальних досягнень на кінець навчального семестру та року. Доцільно також залучати учнів до вироблення критеріїв оцінювання результатів окремих видів навчальної діяльності.

Важливо надавати учням зворотний зв'язок щодо їхніх навчальних досягнень, відповідно до визначених цілей. Зворотний зв'язок має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим і своєчасним. Важливо не протиставляти

учнів одне одному. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень учня. Труднощі у навчанні варто обговорювати з учнями індивідуально. Важливим є створення умов для активної участі учнів у процесі оцінювання із застосуванням критеріїв, зокрема шляхом самооцінювання та взаємооцінювання.

Орієнтирами для здійснення формуального оцінювання є вимоги, визначені навчальною програмою. Їх використовують: для організації постійного спостереження за динамікою формування певних умінь та навиків, що співвідносяться з очікуваними результатами та особистим розвитком учня (учениці). Також їх використовують для обговорення навчального поступу з учнями та їхніми батьками або особами, які їх опікують.

Для створення об'єктивної системи оцінювання вчитель має враховувати показники як формуального, так і підсумкового (тематичного, семестрового, річного) оцінювання, зокрема:

- відстежувати ставлення дитини до мистецької діяльності, її активність та ініціативність, її особистісний зріст у порівнянні з її попередніми досягненнями (формуальне оцінювання);

- визначати досягнення дитини у різних видах діяльності відповідно до очікуваних результатів, визначених обраною модельною навчальною програмою (підсумкове оцінювання).

У процесі підсумкового оцінювання перевірка, з одного боку, має інтегрувати досягнення учнів у різних видах діяльності, а з іншого – їхнє ставлення до предмета, активність та ініціативність.

Під час оцінювання варто спиратися на наведені в Державному стандарті орієнтири для оцінювання. Оскільки Державний стандарт окреслює повне досягнення цих результатів на кінець 6-го класу, а логіка та поступ у процесі досягнення результатів можуть суттєво відрізнятись залежно від обраної програми, радимо поєднувати загальні рекомендації (Додаток 20 Державного стандарту) з очікуваними результатами навчання, наведеними в обраній модельній навчальній програмі.

Оцінювати результати навчання учнів у мистецькій освітній галузі варто на позитивному ставленні до кожного учня, урахувати не рівень недоліків та прорахунків, а, передусім, рівень особистих досягнень. Надзвичайно важливо об'єктивно, але не пригнічуючи особистість, оцінити тих, хто не має яскраво виражених художніх здібностей, проте, характеризується сумлінним ставленням до навчання, активністю, ініціативністю [14].

Тематична атестація проводиться один раз або двічі на семестр та виставляється в журналі в окрему колонку без дати. Деякі теми навчальної програми розраховані на вивчення впродовж семестру. Тому, з метою узагальнення вивченого, доцільно здійснювати проміжне оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. При виставленні тематичної оцінки враховуються всі види навчальної діяльності учнів, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми [14].

Семестрове оцінювання здійснюється на підставі тематичних оцінок. За цих умов мають ураховуватися динаміка особистих навчальних досягнень учня (учениці) упродовж семестру. Семестрова оцінка може підлягати коригуванню [14].

Річне оцінювання здійснюють на основі семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри. Для визначення річної оцінки потрібно враховувати динаміку особистих навчальних досягнень учня/учениці протягом року.

Оцінювання має бути орієнтованим на визначені Державним стандартом ключові компетентності та наскрізні вміння [1].

Необхідною умовою реалізації завдань мистецької освітньої галузі є дотримання інтегрованого підходу через узгодження програмового змісту і результатів навчання. У зв'язку з цим результати підсумкового оцінювання кожного учня мають бути виставлені, з урахуванням усіх видів діяльності на уроках з усіх видів мистецтва – пізнання та аналіз-інтерпретація творів мистецтва, практична діяльність в галузі мистецтва, виявлення естетичного ставлення (емоційного, оцінного, критичного), види комунікації через мистецтво. У разі відмінності рівнів очікуваних результатів навчання зі складових інтегрованого курсу (музичне мистецтво, образотворче мистецтво), під час підсумкового оцінювання обидва вчителі мають враховувати динаміку особистих навчальних досягнень учня з різних видів мистецтва та *узгоджено* встановлювати підсумковий рівень досягнень очікуваних результатів навчання на користь учня. Загальна підсумкова оцінка з інтегрованого курсу, узгоджена між двома вчителями, має виставлятися на кожній із двох відповідних сторінок журналу.

У контексті зазначеного вище, на уроках освітньої галузі «Мистецтво» у 5-му класі не рекомендуємо використовувати будь-які письмові форми робіт (запис учнями будь-якої інформації зі слів учителя чи з дошки, контрольних, самостійних, домашніх робіт, написання рефератів тощо). Це спричиняє додаткове навантаження учнів.

Варто зауважити, що загальні результати навчання учнів із мистецької освітньої галузі, представлені у Державному стандарті, об'єднані у три групи результатів навчання:

- пізнає та аналізує та інтерпретує твори мистецтва;
- здійснює практичну мистецьку діяльність;
- виявляє естетичне ставлення: емоційне, оцінне, критичне.

Рекомендуємо систему оцінювання результатів навчання в освітній галузі «Мистецтво» здійснювати на позитивному ставленні до кожного учня, і враховувати не рівень недоліків та прорахунків, а рівень особистих досягнень. У класних журналах і в Свідоцтві досягнень перед виставленням підсумкової оцінки у відповідних графах результатів навчання зазначати першу літеру («В», «Д», «С», «П»), що відповідає назві рівня досягнень орієнтовних критеріїв оцінювання результатів навчання (Високий, Достатній, Середній, Початковий) або за допомогою виставлення відповідних балів.

До кожної із цих груп встановлено орієнтовні критерії оцінювання (табл. 1).

Таблиця – 3.1. Орієнтовні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5-х класів (мистецька освітня галузь)

Група результатів навчання	Рівень досягнення результатів навчання			
	Початковий рівень	Середній рівень	Достатній рівень	Високий рівень
1	2	3	4	5
Пізнає, аналізує та інтерпретує твори мистецтва	розрізняє види мистецтва, але не визначає виражальні засоби різних видів мистецтва	розрізняє види мистецтва і називає окремі виражальні засоби різних видів мистецтва	розрізняє види мистецтва, характеризує основні виражальні засоби різних видів мистецтва	розрізняє види мистецтва, інтерпретує виражальні засоби при аналізі творів мистецтва
	бере участь в обговоренні творів мистецтва, не пояснює свою позицію, не застосовує термінологію	бере активну участь в обговоренні творів мистецтва, але не пояснює свою позицію, не застосовує термінологію	бере активну участь в обговоренні творів мистецтва, пояснює свою позицію, частково застосовує мистецьку термінологію	бере активну участь в обговоренні творів мистецтва, пояснює свою позицію, застосовує мистецьку термінологію
Здійснює практичну мистецьку діяльність	демонструє практичні вміння у мистецькій діяльності (за допомогою вчителя)	демонструє практичні вміння у мистецькій діяльності (переважно за допомогою вчителя)	демонструє вміння у самостійній мистецькій діяльності	демонструє вміння у самостійній мистецькій діяльності, виявляє ініціативність, оригінальність
	використовує цифрове середовище лише в окремих ситуаціях	ситуативно використовує цифрове середовище, потребує допомоги вчителя	регулярно використовує цифрове середовище, але потребує допомоги вчителя	самостійно використовує цифрове середовище

1	2	3	4	5
	бере участь у колективній мистецькій діяльності лише в окремих ситуаціях	бере участь у колективній мистецькій діяльності	бере активну участь у колективній мистецькій діяльності	бере активну участь у колективній мистецькій діяльності, виявляє ініціативу
Виявляє естетичне ставлення: емоційне, оцінне, критичне	виявляє емоційне ставлення лише в окремих ситуаціях	виявляє емоційне ставлення, але не може схарактеризувати емоції	виявляє емоційне ставлення, пояснює емоції	виявляє емоційне ставлення, пояснює і аргументує його

За рішенням педагогічної ради заклад освіти може визначити адаптаційний період, упродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання (місяць, перша чверть, перший семестр тощо). У цей період учителями мистецтва при заповненні журналу не проводиться поточне та тематичне оцінювання, а фіксується облік відвідування учнями навчальних занять (відсутність учня на уроці позначається літерою «н»)

За рішенням педагогічної ради записи у класному журналі групи загальних результатів навчання з освітньої галузі заклад загальної середньої освіти може здійснювати повністю словами або аббревіатурою, зокрема:

МИО 1 – пізнає, аналізує та інтерпретує твори мистецтва;

МИО 2 – здійснює практичну мистецьку діяльність;

МИО 3 – виявляє естетичне ставлення: емоційне, оцінне, критичне.

Оцінку (рівневу або бальну) доцільно виставити в колонки без дат: МИО – аббревіатура мистецької освітньої галузі, цифри 1, 2, 3 – номери груп загальних результатів, визначених у свідоцтві навчальних досягнень. Рекомендуємо при заповненні правої сторінки журналу після теми останнього уроку семестру в графі «Дата» записати аббревіатуру груп загальних результатів (МИО 1, МИО 2, МИО 3), у графі «Зміст уроку» доцільно зафіксувати формулювання груп загальних результатів.

У рамках академічної свободи педагогічні працівники закладу освіти здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети [17].

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (Київ, 16.01.2020 № 463-IX). URL: <https://cutt.ly/OXrduYl>.
3. Листа Міністерства освіти і науки України від 06.08.2021 № 4.5/2303-21 «Методичні рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу у першому (адаптивному) циклі / 5 класах закладів загальної середньої освіти за Державним стандартом базової середньої освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/83419/.
4. Лист Міністерства освіти і науки України від 19.08.2022 № 1/9532-22 «Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році». URL: <https://v.gd/kpTRii>.
5. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Комаровська О. А., Лемешева Н. А.) URL: <https://cutt.ly/UN1OdbG>.
6. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Кондратова Л. Г.) URL: <https://cutt.ly/7N2TbDC>.
7. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.). URL: <https://cutt.ly/zN0o0dM>.
8. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Івасюк О. М., Комаровська О. А., Кізілова Г. О., Лемешева Н. А., Лобова О. В., Назар Л. Й., Чужинова І. Ю., Шулько О. А.). URL: <https://cutt.ly/MN1n7vR>.
9. Модельна навчальна програма «Драматургія і театр. 5-6 клас» (міжгалузевий інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Старагіна І. П., Чужинова І. Ю., Івасюк О. М.) URL: <https://cutt.ly/ZN2mXoU>.
10. Модельні навчальні програми. URL: <http://surl.li/zxld>.
11. Масол Л.М. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу». Київ : Генеза, 2019. 208 с. : 32л..
12. Масол Л.М. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах на засадах компетентнісного підходу». Київ : Генеза, 2020. 160 с. : 32л..
13. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання : метод. посіб. Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. 178 с. : 32л.

14. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/.
15. Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» – URL: <http://surl.li/mekx>
16. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
17. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <http://surl.li/mekx>

ДОДАТКИ

Додаток А

Наскрізнi умiння, вiдповiдно до Державного стандарту базової середньої освіти [1]

Ключове умiння	Сутнiсть умiння
1	2
Читати з розумiнням	<ul style="list-style-type: none"> – здатнiсть до емоцiйного, iнтелектуального, естетичного сприймання i усвiдомлення прочитаного; – розумiння iнформацiї, записаної (переданої) у рiзний спосiб або вiдтвореної технiчними пристроями, що охоплює, зокрема, умiння виявляти приховану i очевидну iнформацiю; – висловлювання припущень; – доведення надiйностi аргументiв, пiдкрiплюючи власнi висновки фактами та цитатами з тексту; – висловлювання iдеї, пов'язаних з розумiнням тексту пiсля його аналізу i добору контраргументiв
Висловлювати власну думку в уснiй i письмовiй формi	словесне передавання власної думки, почуттiв, переконань, зважаючи на мету та учасникiв комунiкацiї, обираючи для цього вiдповiднi мовленнєвi стратегiї
Критично i системно мислити	<ul style="list-style-type: none"> – визначення характерних ознак явищ, подiй, iдей, їх взаємозв'язкiв; – аналіз та оцiнка доказовостi та вагомостi аргументiв у судженнях; – зважання на протилежнi думки та контраргументи; – розрiзняння фактiв, їх iнтерпретацiя; – розпiзнавання спроб манiпуляцiї даними, використовуючи рiзноманiтнi ресурси i способи оцiнювання якостi доказiв; – визначення надiйностi джерел i достовiрностi iнформацiї
Логiчно обгрунтовувати позицiю	висловлювання послiдовних, несуперечливих, обгрунтованих мiркувань у виглядi суджень i висновкiв, що є виявом власного ставлення до подiй, явищ i процесiв
Дiяти творчо	<ul style="list-style-type: none"> – креативне мислення; – продукування нових iдей; – добросовiсне використання чужих iдей та їх доопрацювання; – застосування власних знань для створення нових об'єктiв, iдей; – умiння випробовувати новi iдеї
Виявляти iнiцiативу	– активний пошук i пропонування рiшень для розв'язання проблем;

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> – активна участь у різних видах діяльності, їх ініціювання; – прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність
Конструктивно керувати емоціями	<ul style="list-style-type: none"> – розпізнавання власних емоцій та емоційного стану інших; – сприймання емоцій без осуду; – адекватне реагування на конфліктні ситуації; – розуміння, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності; – налаштування себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію; – зосередження уваги; – продуктивна діяльність
Оцінювати ризики	уміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори
Приймати рішення	<ul style="list-style-type: none"> – обрання способів розв’язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення; – досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків
Розв’язувати проблеми	<ul style="list-style-type: none"> – аналізування проблемних ситуацій; – формулювання проблеми; – висування гіпотез; – практична перевірка та обґрунтування гіпотез; – здобування потрібних даних з надійних джерел; – презентування та аргументувати рішень
Співпрацювати з іншими	<ul style="list-style-type: none"> – обґрунтування переваг взаємодії під час спільної діяльності; – планування власної та групової роботи; – підтримування учасників групи; – допомога учасникам групи і заохочування їх до досягнення спільної мети

Компетентнісний потенціал «Мистецької освітньої галузі»

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
1	2
<p>Вільне володіння державною мовою</p>	<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – грамотно висловлювати українською мовою в усній чи письмовій формі свої враження від мистецтва; – чітко формулювати судження, міркування; – дискутувати щодо мистецьких явищ та інформації про мистецтво, отриманої з різних джерел; – ділитися творчими ідеями, коментувати та оцінювати власні художні результати і творчість інших осіб; – шукати художню літературу та літературу мистецького спрямування для читання для пізнання нового та отримання задоволення. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлення національної ідентичності через українське і світове мистецтво; – цінування української мови як основи національного мистецтва (літератури, театру, кіно тощо) ; – готовність активно користуватися українською мовою під час спілкування на теми мистецтва.
<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами</p>	<p><i>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної)</i></p> <p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – грамотно висловлювати в усній і письмовій формі свої враження від мистецтва; – чітко формулювати судження, міркування із застосуванням відповідної лексики; – дискутувати щодо мистецьких явищ та інформації про мистецтво, отриманої з різних джерел; – ділитися творчими ідеями, коментувати та оцінювати власні художні результати і творчість інших осіб; – добирати художню літературу та літературу мистецького спрямування для читання для пізнання нового та отримання задоволення. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлення своєї етнічної самобутності та української національної ідентичності; – сприйняття культурного різноманіття світу через мистецтво.

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
1	2
	<p align="center"><i>Здатність спілкуватися іноземними мовами</i></p> <p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – використовувати іншомовні джерела інформації про мистецтво та іншомовну мистецьку термінологію. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – шанування культурного різноманіття; – усвідомлення широких можливостей у творчій діяльності із знанням іноземних мов; – усвідомлення необхідності популяризації іноземними мовами культурних надбань України.
Математична компетентність	<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати математичні поняття і категорії як інструменти під час створення художніх робіт; – використовувати математичні знання для пояснення художньої виразності творів, логіки, структури художньої форми; – аналізувати твори мистецтва та створювати власні художні твори за правилами художньої композиції; – здійснювати у разі потреби розрахунки для встановлення пропорцій, відношень між величинами, створення об'ємно-просторових композицій, запису ритму, створення сценічних композицій тощо; – створювати сценічні композиції, різноманітні художні продукти із використанням медіаресурсів; – актуалізувати за допомогою мистецтва математичні поняття і категорії; – вибудовувати логіку презентації власних проєктів. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлення взаємозв'язків математики і мистецтва як універсальних мов на прикладах творів різних видів мистецтва; – усвідомлення взаємозумовленості художньо-образного і математичного мислення у становленні особистості; – розуміння впливу художнього пізнання на розвиток математичних здібностей і вмінь.
Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій	<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – спостерігати і відтворювати довікілля в художніх образах засобами різних видів мистецтва; – аналізувати роль людини в соціокультурному просторі та її відображення в мистецтві; – використовувати технічні засоби для втілення художніх

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
1	2
	<p>ідей з урахуванням постійного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій;</p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати знання з природничих наук та використовувати природні ресурси для творчості; – застосовувати мистецькі знання і вміння для естетизації навколишнього середовища, розширювати діапазон емоційних переживань через сприйняття довкілля. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – сприйняття довкілля і знання з природничих наук як об'єктів для художньо-образної інтерпретації; – розуміння естетичних якостей технічних винаходів; – усвідомлення взаємовпливу знань природничих наук, техніки, технологій і мистецтва (на прикладі дизайну, ландшафтної архітектури, звукозаписів, сценічних ефектів тощо), художнє осмислення людського досвіду.
Інноваційність	<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – виявляти креативність у різних сферах життєтворчості; – критично оцінювати та інтерпретувати явища культури з урахуванням взаємодії традицій та інновацій; – пропонувати неординарні способи виконання творчих завдань, розвивати критичне мислення щодо власної художньо-творчої діяльності; – генерувати і впроваджувати нові мистецькі ідеї у різних сферах життєдіяльності. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – відкритість до інновацій і передбачення їх позитивного результату, ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, творенні нових культурних продуктів; – прагнення творчої самореалізації, вираження креативності; – відповідальність за особистий і спільний результат у мистецьких проектах; – виявлення прагнення до сталості результату, мультиплікаційності результату; – демонстрування впевненості в собі, визначення перспективи діяльності.
Екологічна компетентність	<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – використовувати взаємодію «людина — природа» для вираження мистецькими засобами власних емоцій, почуттів, переживань; – запобігати негативним впливам інформації на власний емоційний стан;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> – поширювати засобами мистецтва ідеї свідомого споживання. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлення необхідності гармонійної взаємодії людини і довкілля; – сприйняття довкілля як об'єкта для художньо-образної інтерпретації; – виявлення емоційно-ціннісного ставлення до життєвого простору; – сприйняття природи як естетичного об'єкта.
Інформаційно-комунікаційна компетентність	<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати цифрові технології для створення, презентації і популяризації художніх образів, мистецьких ідей; – визначати художню цінність цифрового контенту; – добирати та опрацьовувати художню інформацію у пошуково-дослідницькій і соціокультурній діяльності для пізнання і творення мистецтва; – переводити художню інформацію з цифрового формату в нецифровий і навпаки ; – використовувати інформаційні технології для здобуття мистецької інформації та формування власного мистецького простору; – вирізняти маніпулятивну квазімистецьку інформацію, запобігати негативним інформаційно-технологічним впливам на власний культурний розвиток; – оцінювати художню якість створеного цифрового продукту. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлення естетичного потенціалу цифрових технологій для художньо-творчого самовираження, обробки, поширення мистецьких творів і здійснення віртуальних мистецьких подорожей; – розуміння ролі мистецьких засобів у впливі медіатекстів на свідомість людини.
Навчання впродовж життя	<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – визначати власні художні інтереси та потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких явищ і процесів; – сприяти розвитку інтересу до мистецтва протягом життя; – розвивати емоційний інтелект; – вибудовувати перспективу художнього

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
1	2
	<p>самовдосконалення, планувати та організувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва, самовираження через мистецтво;</p> <ul style="list-style-type: none"> – критично оцінювати та аналізувати результати власної творчої діяльності; – раціонально використовувати час для задоволення культурних потреб; – здобувати, опрацьовувати мистецьку інформацію; <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлення власних потреб і досягнень у художньому самовираженні; – побудова позитивних векторів власної життєвої стратегії; – поглиблення власної мотивації творити, інтелектуально розвиватися, зокрема у процесі художнього пізнання; – розуміння місії мистецтва у власному житті та впливу мистецької діяльності на успішну самореалізацію, психологічну стабільність; – виявлення готовності до пошуку нових способів художнього пізнання; – отримання задоволення від спілкування за допомогою мистецтва в різних культурних середовищах.
Громадянські та соціальні компетентності	<p style="text-align: center;"><i>Громадянські компетентності</i></p> <p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – виробляти активну позицію у творенні естетичного середовища; – ефективно взаємодіяти для реалізації громадських мистецьких проєктів; – критично аналізувати та оцінювати мистецькі явища як засіб впливу на формування громадянського суспільства; – брати участь у культурному житті України, бути причетним до соціокультурних, суспільних та історичних процесів. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – шанування національної ідентичності через пізнання українського мистецтва у світовому контексті; – усвідомлення причетності до соціокультурних, суспільних та історичних процесів; – розуміння значення загальнолюдських цінностей; – дбайливе ставлення до народних мистецьких традицій рідного краю та виявлення поваги до надбань інших культур; – виявлення активної громадянської позиції у збереженні

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
1	2
	<p>культурного різноманіття, в утвердженні рівності як основи демократії та визнання особливостей різних культур;</p> <ul style="list-style-type: none"> – шанування досягнень українців у мистецькій і науково-дослідницькій діяльності.
	<p style="text-align: center;"><i>Соціальні компетентності</i></p> <p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – визначати роль мистецтва в соціокультурному просторі; – оцінювати соціально-економічні результати культурної діяльності; – виявляти партнерські якості, солідарність, зацікавлення в спільному розв'язанні соціальних проблем засобами мистецтва; – підтримувати громадські проекти в культурній сфері. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміння важливості мистецтва для соціального розвитку; – виявлення поваги до прав і свобод людини як загальнолюдських цінностей, зокрема до свободи слова і думки, втілених у мистецтві; – готовність брати участь у волонтерському русі, зокрема в мистецько-просвітницькій діяльності.
Культурна компетентність	<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – орієнтуватися в культурному різноманітті, визначати вияви взаємодії між різними культурами та усвідомлювати їх внесок у сталий розвиток суспільства; – аналізувати способи вираження і передачі ідей у різних культурах за допомогою мистецтва; – розвивати власну емоційно-почуттєву сферу на основі сприйняття мистецтва і художньо-творчої діяльності; – інтерпретувати, давати естетичну оцінку явищам і об'єктам навколишнього середовища; – створювати художні образи засобами різних видів мистецтва; – продукувати ідеї та реалізувати їх; – відповідально ставитися до інтелектуальної і культурної власності; – визначати різні способи художньої комунікації між суб'єктами мистецького діалогу; – розуміти значення комунікації в креативних індустріях. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлення загальнолюдських, естетичних і художніх цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
1	2
	<p>світу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявлення пошани до мистецького надбання українського народу і гордості за нього, поваги і толерантного ставлення до культурного різноманіття регіонів світу; – усвідомлення власної ідентичності у світовій культурній спадщині; – потреба пропагування національної культури через власну мистецьку діяльність; – розуміння необхідності збереження художнього надбання людства; – розуміння важливості естетичних чинників у повсякденному житті.
<p>Підприємливість та фінансова грамотність</p>	<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – визначати цілі, планувати і досягати їх; – виявляти творчу ініціативу і сприяти її реалізації, зокрема через утілення в практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); використовувати в пошуковій діяльності різні джерела інформації; – працювати в команді для виконання художньо-творчих завдань з урахуванням основ культурного менеджменту; – знаходити мистецькі форми самовираження в креативних індустріях (економічній діяльності); – пояснювати на прикладах реалізації мистецьких проєктів, фестивалів, виставок значення інвестицій у культуру; – оцінювати практичне втілення мистецьких проєктів; – реалізовувати мистецькі проєкти; презентувати власні надбання. <p><i>Ставлення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – виявлення активності в процесі пізнання мистецтва; – усвідомлення важливості творчої діяльності для самореалізації особистості; – прагнення участі в мистецьких заходах і подіях; – засудження плагіату; – виявлення здатності мислити творчо; – сприйняття мистецького твору як форми самовираження людини; – демонстрування готовності до партнерства у творчому процесі, самостійності і мобільності у творенні ідей та прийнятті рішень; – генерування нових ідей та ініціатив, втілення їх у життя для забезпечення власного добробуту і розвитку суспільства.

ВИМОГИ

до обов'язкових результатів навчання учнів у мистецькій освітній галузі
(додаток 20 Державного стандарту базової середньої освіти)

Загальні результати	5-6 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1	2	3
<i>1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва</i>		
Пізнає мову різних видів мистецтва [МІО 1.1]	розпізнає базові засоби художньої виразності різних видів і жанрів мистецтва, наводить приклади творів [6 МІО 1.1.1]	описує особливості мови різних видів мистецтва [6 МІО 1.1.1-1] пояснює засоби виразності художнього образу у творах різних видів мистецтва [6 МІО 1.1.1-2] наводить приклади творів різних видів мистецтва [6 МІО 1.1.1-3] виокремлює жанрові ознаки творів різних видів мистецтва [6 МІО 1.1.1-4]
	розпізнає характерні риси різних видів українського народного мистецтва [6 МІО 1.1.2]	розрізняє види і наводить приклади українського фольклору (музичного, танцювального, ігрового тощо); різновиди українського декоративно-прикладного мистецтва [6 МІО 1.1.2-1] характеризує особливості технік виконання творів [6 МІО 1.1.2-2] виявляє обізнаність у календарно-обрядових дійствах як прообрази видів мистецтва [6 МІО 1.1.2-3] орієнтується в особливостях народного мистецтва рідного краю [6 МІО 1.1.2-4]
Аналізує, інтерпретує і критично оцінює	сприймає твори різних видів і жанрів мистецтва, інтерпретує твори вербально і залучає	цілісно охоплює увагою твір під час сприймання, керує увагою [6 МІО 1.2.1-1] передає враження від творів

Загальні результати	5-6 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1	2	3
художні образи [МІО 1.2]	невербальні засоби [6 МІО 1.2.1]	вербально/ невербально (різними художніми засобами) [6 МІО 1.2.1-2] виокремлює виразні засоби у творах різних видів мистецтва для пояснення власного враження [6 МІО 1.2.1-3] застосовує у процесі вербальної інтерпретації знайому термінологію, зокрема іноземного походження [6 МІО 1.2.1-4] пояснює цінності, закладені в художньому творі та коментує своє ставлення до них [6 МІО 1.2.1-5]
	встановлює зв'язки між видами мистецтва, мистецтвом і життям [6 МІО 1.2.2]	порівнює художні образи з явищами навколишнього середовища [6 МІО 1.2.2-1] наводить приклади зв'язків між видами мистецтва, синтезу мистецтв; пояснює зв'язки між мистецтвом і життям [6 МІО 1.2.2-2]
<i>2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва</i>		
Творить різними засобами і способами [МІО 2.1]	обирає способи/засоби творення художніх образів, зокрема цифрові, у різних видах і жанрах мистецтва для самовираження [6 МІО 2.1.1]	бере участь у виконавській творчості за власним вибором і вподобанням: співає в хорі/ ансамблі/ соло, грає на традиційних та/або електронних музичних інструментах [6 МІО 2.1.1-1] відтворює характерні особливості сценічного персонажа в мовленні, міміці, пластиці тіла [6 МІО 2.1.1-2] виконує зображення, зокрема замальовки з натури і за уявою,

Загальні результати	5-6 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1	2	3
		розробляє ескізи для сценічних виступів тощо; застосовує різні прийоми, художні техніки, матеріали, формати, засоби дизайну тощо [6 МИО 2.1.1-3] використовує цифрові технології для втілення задуму, зокрема створює фото різних жанрів (фотопортрет, фотопейзаж), компонує прості відеоролики [6 МИО 2.1.1-4] виявляє ініціативність у втіленні творчого задуму [6 МИО 2.1.1-5]
	використовує елементи українського народного мистецтва в художній творчості [6 МИО 2.1.2]	виконує народні пісні/обробки пісень, створює ескізи виробів/твори з етнічними мотивами із застосуванням знайомих художніх технік [6 МИО 2.1.2-1]
Імпровізує [МИО 2.2]	імпровізує (експериментує, поєднує, візуалізує тощо) художніми засобами для реалізації власної мистецької ідеї [6 МИО 2.2.1]	імпровізує, поєднує засоби музики, пластичного інтонування, візуального ряду [6 МИО 2.2.1-1] створює зображення під час експерименту з кольорами, лініями, формами тощо (графічні, живописні, пластичні, анімаційні тощо) [6 МИО 2.2.1-2] у запропонованому вчителем завданні робить спроби виконання нових незвичних прийомів роботи [6 МИО 2.2.1-3]
Естетично перетворює навколишнє середовище [МИО 2.3]	спостерігає, досліджує довкілля, фіксує цікаві явища навколишнього середовища, використовує як ідеї для	спостерігає за навколишнім середовищем, фіксує (фото, відео, замальовки тощо) і презентує власні спостереження [6 МИО 2.3.1-1]

Загальні результати	5-6 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1	2	3
	творчості і перетворення предметного середовища [6 МИО 2.3.1]	використовує результати спостережень у мистецькій діяльності: музикування, пластичні рухи, створення зображень в різних художніх техніках і матеріалах (колаж, інсталяція тощо) [6 МИО 2.3.1-2] пропонує власні ідеї, реалізує їх самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб, зокрема з урахуванням національних традицій, сучасних тенденцій, використанням знань і умінь з інших освітніх галузей [6 МИО 2.3.1-3] використовує художню літературу для створення власних творів мистецтва [6 МИО 2.3.1-4] бере участь у проектній діяльності [6 МИО 2.3.1-5]
<i>3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту</i>		
Оцінює власні мистецькі здобутки [МИО 3.1]	оцінює власні досягнення за колективно визначеними критеріями; пояснює своє право на самовираження [6 МИО 3.1.1]	характеризує власну творчість за колективно визначеними критеріями [6 МИО 3.1.1-1] визначає сильні і слабкі сторони своєї роботи в чітких формулюваннях [6 МИО 3.1.1-2] оцінює власні успіхи і досягнення, зауважує помилки та частково самостійно виправляє їх [6 МИО 3.1.1-3] встановлює за допомогою вчителя чи інших осіб способи вдосконалення вмінь [6 МИО 3.1.1-4]
Демонструє власні	ділиться з іншими результатами творчої	презентує результати власної творчості публічно, пояснює свій

Загальні результати	5-6 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1	2	3
досягнення [МІО 3.2]	діяльності, пояснює задум, пояснює своє право на самовираження [6 МІО 3.2.1]	задум, за потреби може докладно його описати [6 МІО 3.2.1-1] аналізує інформацію від інших осіб з метою самовдосконалення (надання/отримання коментарів, пропозицій тощо), реагує на неї [6 МІО 3.2.1-2) визнає можливість різного втілення творчого задуму, відстоює свою позицію у творчості [6 МІО 3.2.1-3]
Взаємодіє з іншими особами через мистецтво [МІО 3.3]	бере участь в обговоренні творів мистецтва, мистецьких і дослідницьких проектах [6 МІО 3.3.1]	долучається до мистецьких заходів; виконує різні ролі в спільному творчому процесі, дослухається до творчих ідей інших осіб; визнає різні позиції та оцінки учасників [6 МІО 3.3.1-1] розуміє значення партнерства в спільній мистецькій творчості [6 МІО 3.3.1-2] висловлює свою думку в обговореннях творів мистецтва [6 МІО 3.3.1-3] використовує власний досвід і різні види інформації під час колективної творчості [6 МІО 3.3.1-4] складає план своїх дій у створенні колективного художнього продукту [6 МІО 3.3.1-5] пропонує способи розв'язання завдань в разі виникнення труднощів [6 МІО 3.3.1-6] ділиться спостереженнями в навколишньому середовищі і соціумі, підтверджує думку

Загальні результати	5-6 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1	2	3
		аргументами [6 МІО 3.3.1-7] бере участь в інсценізаціях календарно-обрядових дійств, народних ігор з використанням пісенного матеріалу, танцювальних рухів, елементів костюмів, атрибутів, гриму, інструментального супроводу [6 МІО 3.3.1-8]
Регулює власний емоційний стан засобами мистецтва [МІО 3.4]	аналізує власні емоції і почуття під час сприймання мистецьких творів і вербалізує їх; визначає та описує власні мистецькі вподобання [6 МІО 3.4.1]	пояснює свої вподобання, порівнює власні вподобання з уподобаннями інших осіб із свого оточення [6 МІО 3.4.1-1] обирає із знайомих твори мистецтва, які найкраще відображають власні емоції [6 МІО 3.4.1-2] пояснює вплив творів на зміну власного емоційного стану [6 МІО 3.4.1-3] вирізняє художні засоби, які вплинули на враження від сприйнятого твору [6 МІО 3.4.1-4]
	розуміє, який вид художньо-творчої діяльності покращує емоційний стан [6 МІО 3.4.2]	визначає улюблені види мистецької діяльності, пояснює, від чого отримує задоволення у своїй творчості [6 МІО 3.4.2-1] за потреби обирає види художньо-творчої діяльності для задоволення [6 МІО 3.4.2-2] виражає свої почуття та емоції різними художніми засобами, застосовує ці засоби окремо чи в поєднанні [6 МІО 3.4.2-3]

Загальні результати	5-6 класи	
	конкретні результати	орієнтири для оцінювання
1	2	3
<i>4. Використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації</i>		
Створює мистецький медіатекст у процесі художньої комунікації [МІО 4.1]	створює, обробляє і з урахуванням відповідальності поширює простий мистецький медіатекст під керівництвом учителя або інших осіб [6 МІО 4.1.1]	обирає відомі способи творення, зокрема медіаформати (додавання ілюстрацій, створення нескладних графічних зображень, аудіо-/відеороликів, фото тощо) для художнього самовираження [6 МІО 4.1.1-1] шукає і добирає з допомогою вчителя чи інших осіб аудіо-, відео-, ілюстративні і текстові матеріали з різних джерел, планує свою діяльність для реалізації поставленого завдання [6 МІО 4.1.1-2] упорядковує з допомогою вчителя чи інших осіб дібрані матеріали [6 МІО 4.1.1-3]
Добирає та оцінює джерела інформації про мистецтво [МІО 4.2]	визначає з допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво із застосуванням цифрових технологій [6 МІО 4.2.1]	визначає з допомогою вчителя чи інших осіб достовірність джерела інформації про мистецтво [6 МІО 4.2.1-1]
Виявляє культуру використання авторського твору [МІО 4.3]	відповідально ставиться до авторства в мистецтві [6 МІО 4.3.1]	виявляє відповідальність щодо дотримання авторського права в процесі художньої комунікації [6 МІО 4.3.1-1] виявляє і використовує за допомогою вчителя чи інших осіб у власній мистецькій діяльності авторський продукт [6 МІО 4.3.1-2]
	розуміє значення правильного оформлення цитат із посиланням на автора [6 МІО 4.3.2]	цитує твір із посиланням на автора [6 МІО 4.3.2-1]

Редактор: І.В. Удовиченко

Укладач: О.П. Сердюк

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Методичний посібник для вчителів
закладів загальної середньої освіти

5-6 класи (адаптаційний цикл)
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

Технічний коректор: О.П. Сердюк
Підписано до друку 28 грудня 2022 р.
Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 2,0
Тираж 300 прим.

НВВ КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 5.
тел/факс: 8(0542)33-40-67
e-mail: osvita.soippo@sm.gov.ua